

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΒΙΟΥ

Πρῶτον τμήμα

Κριτικαὶ σκέψεις πρὸς καθορισμὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου κοινωνικοῦ βίου.

Κεφάλαιον πρῶτον

Τὸ πρόβλημα περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Ἡ μορφή τοῦ ἀνθρωπίνου κοινωνικοῦ βίου, ἡ ὁποία λέγεται πολιτεία, δὲν εἶναι ἀρχική. Ἐκ δύο πηγῶν καταφαινεται ὅτι πρὸ τῆς πολιτείας ὑφίσταται ἄλλη μορφή τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Αἱ πηγαὶ αὐταὶ εἶναι ἡ νεωτέρα ἐθνολογία καὶ αἱ ἱστορικαὶ παραδόσεις ἀρχαίων καὶ νεωτέρων λαῶν αἱ σχετικαὶ πρὸς τὸν πρῶτόν των κοινωνικὸν βίον. Δηλαδή ὁ παραβιάζων τὸν κοινωνικὸν βίον, τὸν ὁποῖον π. γ. ὁ "Ομηρος περιγράφει, ἢ τὰς κοινωνικὰς σχέσεις, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸν μῦθον διαρρυθμίζονται ὑπὸ τοῦ θεσέως, ἢ συντόμως τὰς προϊστορικὰς κοινωνικὰς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων μὲ τὰς ἐκθέσεις τῆς νεωτέρας ἐθνολογίας περὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν εἰσέτι ζώντων «προτογόνων» λεγομένων λαῶν, εὐρίσκει ὅτι ὁ κοινωνικὸς βίος, τὸν ὁποῖον ἐκθέτει ὁ "Ομηρος ἢ γενικῶς ἢ παλαιὰ παραδόσεις, εἶναι ἴσως ἤδη ὀλίγον τι περιπλακώτερος τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν ἐπιζώντων προτογόνων λαῶν, τὸν ὁποῖον ἐκθέτει ἡ ἐθνολογία· ἀλλ' ὅμως παντοῦ κυριαρχεῖ ὁ ἴδιος χαρακτήρ τῆς μορφῆς τοῦ κοινωνικοῦ βίου· δηλαδή εἶναι μία ἱστορικὴ πραγματικότητα ὅτι οἱ λαοὶ ἔ-

ζῶν εἰς μίαν προπολιτειακὴν περίοδον βίον κοινωνικὸν ὅμοιον ἢ τὸν αὐτὸν ὅπως καὶ οἱ «πρωτόγονοι» λαοὶ οἰζῶντες εἰσέτι.

Ἡ μορφή αὕτη τῆς συμβιώσεως ὀνομασίῃ «κοινωνικὸν γένος» ¹⁾ (Gens, Sippe, clan) εἶναι ἡ ὀνομασία τῶν ἐνοτήτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ἡ κοινωνικὴ φυλή (Stamm, t. i. κ). Τὸ κοινωνικὸν γένος πρέπει λοιπὸν νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ πρώτη πραγματικὴ μορφή τοῦ ἀνθρωπίνου κοινωνικοῦ βίου κατ' ἐξοχήν, ἡ ὁποία εἶναι γνωστὴ διὰ τῆς ἱστορίας. Ὁ λόγος τῆς ἀναγκαιότητος τῆς ἐκδοχῆς ταύτης ἔγκειται ἀκριβῶς ἐν τούτῳ ὅτι τὸ κοινωνικὸν γένος ὑπάρχει πανταῦ πρὸ τῆς πολιτείας. Οἱ λαοὶ οἰζῶντες σήμερον εἰς πολιτείας ἔξω ἀρχικῶς εἰς κοινωνικὰ γένη καὶ εἰς κοινωνικὰ γένη ζῶν σήμερον λαοὶ μὴ ζήσαντες εἰσέτι εἰς πολιτείας.

Τὸ κοινωνικὸν γένος εἶναι λοιπὸν ἡ πρώτη μορφή τοῦ ἱστορικῶς γνωστοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι ἡ μορφή τοῦ κοινωνικοῦ βίου, τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ ἱστορία εὐθὺς ἀμέσως, ἡ πολιτεία, δὲν εἶναι ἀπλῶς συμβίωσις, δηλαδή, βίος ἀνθρώπων τοῦ ἐνὸς πλησίον τοῦ ἄλλου, ἀλλὰ ὀργανωμένη, διαοργανωμένη συμβίωσις ἀνθρώπων. Γεννᾶται λοιπὸν ἡ ἐρώτησις, εἴναι καὶ τὸ κοινωνικὸν γένος ἔχει τὸν αὐτὸν χαρακτήρα. Ἀλλὰ ἡ ἀπάντησις δίδεται καταφατικῶς ἤδη καὶ ἀφ' ἑαυτῆς: εἶναι ἀδύνατος ἡ ἔννοια ὅτι ζῶν ἀνθρώποι ὁ ἐνὸς πλησίον τοῦ ἄλλου χωρὶς νὰ ἐπηρᾶζονται. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πραγματικότητι ἕκαστον κοινωνικὸν γένος, ἱστορικῶς ἢ διὰ τῆς ἐθναλογίας γνωστὸν, εἶναι μία ὁ ρ γ ά ν ω σ τ ι ε ς, δηλαδή, εἰς ἕκαστον γνωστὸν κοινωνικὸν γένος ὑπάρχουν κανόνες διαοργανωμένοι μετ' ἀκριβείας τὴν σχέσιν ἐνὸς ἑκάστου πρὸς τὸν ἄλλον καὶ πρὸς τὸ ὅλον. Ἐνταῦθα εἶναι ἀσήμερον ὅτι οἱ κανόνες οὗτοι δὲν εἶναι γραμμένοι καὶ δὲν εἶναι παντοῦ

¹⁾ Πρὸς διάκρισιν τῆς κοινωνίας ὡς γένους καὶ ὡς φυλῆς ἀπὸ τὰς λοιπὰς σημασίας τῶν λέξεων γένος καὶ φυλή «εἰσάγει ὡς ἄρα τὰς περὶ ῥάσεις «κοινωνικὸν γένος» καὶ «κοινωνικὴ φυλή», διὰ δὲ τὰς διακρίσεις τῶν ἀνθρωπίνων διαφορῶν (μέλανες, λευκοί, ἐρυθροὶ κτλ.) θὰ μεταχειρισθῆ τὴν λέξιν «ἀνθρωπίνον γένος» καὶ «ἀνθρωπινοφυλή».

καὶ πάντοτε οἱ ἴδιοι, ὅτι δηλαδὴ εἶναι ἀγρία εἶδη διάφορα κατὰ λαοὺς καὶ χρόνους. Ἀρκεῖ ὅτι εἰς ἕκαστον γνωστὸν κοινωνικὸν γένος αἱ σχέσεις τῶν ἀτομικῶν ἀνθρώπων πρὸς ἀλλήλους εἶναι διαφορετικαί καὶ ὅπως τὰς ἀπόψεις μετ' ἀκριβείας: πρῶτον εἶναι ἀπὸ μὲν οὗτος ὁ φόνος ἀνιμεταξὺ των, δεύτερον ὁ βίος, ἡ ζωὴ ἕκαστου τῶν ἀποτελούντων ἓνα κοινωνικὸν γένος εἶναι ἕγ γ ν η μ ε ν η διὰ τῶν λοιπῶν (διὰ τοῦ νόμου, τοῦ θεοῦ, τῆς φρονου τιμορίας) καὶ τρίτον εἶναι διαφορετικαί ἐπίσης καὶ αἱ σχέσεις μετὰ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, αἱ ἑρωτικαὶ σχέσεις.

Ἐντὸς τοῦ κοινωνικοῦ γένους ὑπάρχει λοιπὸν ἑξάπαντος μία ὁργάνωσις, δηλαδὴ τὸ κοινωνικὸν γένος εἶναι ὁργάνωσις: ὅτι κατὰ τὸν S p e n c e r μᾶλλον ταῦτα ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσιν μικραὶ κοινότητες νομιδικῶν ἀνθρώπων, αἱ ὁποῖαι δὲν πιστοποιεῖται οὐδὲν ἔχουσ ὁργανώσεως ¹⁾ δὲν εἶναι ὁρθόν· ἡ τοιαύτη γνώμη, δὲν πιστοποιεῖται δι' οὐδεμίαν πραγματικότητα ἢ ἐπίδειξιν, ἐγεννήθη δὲ διὰ συγκρίσεως ἑτεροειδῶν φαινομένων, δηλαδὴ: εἶναι πιθανὸν γὰρ ὑπάρχειν λαοὶ μὴ ἔχοντες ὁργανῶν ὁδηγῶν ὡς μόνιμον θεσμὸν, ἴσως δὲ εἴχον οὕτω τὸ πρῶτον κατ' ἀρχὰς εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς· ἀλλὰ διὰ τὴν ὁργάνωσιν ταῦτα εἶναι ἀσήμενον· ὁργανωμένη εἶναι πᾶσα ἀνθρωπίνη συνόπισις ἢ ἡμῶν ὡς ἡ ἐλευθέρια, ἡ ἀνδιάρκτος ἐνέργεια τῶν συνόντων, τῶν συζώντων, ὑπόκειται εἰς ὅλους τινάς, εἶναι περιωρισμένη· ταῦτα δὲ εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν παντὸς κοινωνικοῦ γένους καὶ αὐτοῦ ἀκόμη τοῦ ἀπλουσιτάτου. Εἶναι λοιπὸν ἀβίαιος ἡ γνώμη τοῦ S p e n c e r ὅτι δῆθεν αἱ πρῶτοι ἀνθρώπινοι ὄρδοι (κοινωνία) δὲν εἶχον οὐδεμίαν μόνιμον ὁργάνωσιν. Ἀπ' ἐναντίας, τὸ κοινωνικὸν γένος, ἕρ' ὅσον εἶναι γνωστὸν, εἶναι παντοῦ καὶ πάντοτε ὁργάνωσις.

Ἐκ τούτων ἔπεται λοιπὸν ὅτι τὸ πρόβλημα περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κοινωνικοῦ βίου (τῶν ἀνθρώπων) πρέπει γὰρ λάβῃ τὴν ἐπομένην ἀκριβεστέραν διατύπωσιν: πῶς ἐγεννήθη κατ' ἀρχὰς τὸ κοινωνικὸν γένος; Ἄλλοτε διετυπῶντο τὸ πρόβλημα ἐσφαλμένως· συνέζητεῖτο ἡ ἀρχὴ τῆς πολιτείας θεωρουμένης ὡς τῆς πρώτης κοινωνικῆς ἐνότητος· ἢ ἠγνοεῖ τις λοιπὸν τὸ κοινωνικὸν

¹⁾ S p e n c e r, Principle of sociology I. σελ. 197.

γένος ἢ αὐθαιρέτως δὲν τὸ ἐλάμβανεν ὑπ' ὄψιν. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι ἐγὼ θὰ λάβω ἐνταῦθα ὑπ' ὄψιν τὰς γνώμιας τὰς ἐκφρασθεῖσας περὶ τῆς γενέσεως τῆς πολιτείας, ἐπειδὴ οἱ συζητοῦντες ἐνόμιζον ὅτι ὁμιλοῦν περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ κοινωνικοῦ βίου γενικῶς.

Κεφάλαιον δεύτερον

Αἱ πλάναι κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Ἀφίνω κατὰ μέρος τοὺς ἀρχαιοτέρους καθορισμοὺς τῆς ἀρχῆς τοῦ κοινωνικοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων. Τὰ δόγματά ἐκεῖνα ἂν καὶ ἴσως ὀρθά, εἶναι συνέπεια διανοητικῶν κατασκευῶν ἢ τινῶν ἑτερογενῶν γενικῶν ἀρχῶν, ὡς π.χ. τῆς ἐκδοχῆς ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἔχει ἰδιαίτουσάν τινα φύσιν τοιαύτην ἢ τοιαύτην. Ἐννοεῖται ὅμως ἀφ' ἑαυτοῦ ὅτι ὁ τρόπος οὗτος τοῦ καθορισμοῦ τῆς ἀρχῆς τοῦ κοινωνικοῦ βίου εἶναι ἀποδοκιμαστέος, τὸ κατέδειξα δὲ καὶ ἐν ἀρχῇ ἐν τῇ μεθοδολογικῇ μου εἰσηγήσει. Εἰς ἕκαστον τῶν δογμάτων ἐκείνων θὰ ἐπανέλθω ἐκίστετε ἐν σχετικῇ συνεχείᾳ.

Νεωστὶ ἐγένοντο ἐπιστημονικώτεραι προσπάθειαι πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος. Ἀλλὰ καὶ πάλιν ἐγένετο χρῆσις μιᾶς προϋποθέσεως, δηλ. τὸ ἀρχικὸν καθεστὸς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, λέγουν, δὲν μᾶς εἶναι ἀμέσως γνωστὸν, πρέπει νὰ τὸ συμπεριλάβωμεν, μόνον δὲ τότε θὰ εἶναι τὰ συμπεράσματά μας ὀρθά, εἰάν ἀπορρέουν ἀπὸ τὰς θετικὰς καὶ ἀκριβεῖς διδασκαλίαις τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν, τῆς βιολογίας. Οὕτως ἐσκέφθη ἤδη ὁ Darwin καὶ οὕτω σκέπτονται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον φαινορῶς ὅλοι οἱ ὄπαδοὶ τῆς λεγομένης ὀργανολογικῆς καὶ βιολογικῆς μεθόδου ἐν τῇ κοινωνιολογίᾳ. Ἀλλὰ παραβλέπον ὅλοι πρῶτον καὶ πρὸ παντός ὅτι δὲν ἐπιτρέπεται νὰ γίνῃ λύσις τοῦ προβλήματος τοῦ ἀρχικοῦ ἀνθρωπίνου καθεστώτος, διότι δῆθεν δὲν εἶναι κατ' εὐθειαν γνωστὸν, ἐπὶ τῇ βίᾳ ἑτερογενῶν, ξένων φαινομένων, ἀραῦ ὑπάρχον ἔστω καὶ μόνον ἔμμεσα δεδομένα ἀφορῶντα κατ' εὐθειαν τὸ πρόβλημα δεύτερον

δὲ ὅτι εἶναι καὶ πραγματικῶς ἀδύνατος ἡ λύσις τοῦ προβλήματος περί τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῇ βίσει τῶν βιολογικῶν διδασκαλιῶν ὡς ληρθῆ ὑπ' ὄψιν μόνον τοῦτο: αὐτὸς ὁ D a r w i n εἶχεν ἤδη παραδεχθῆ ὅτι ἐπὶ τῇ βίσει τῶν διδασκμάτων τῆς βιολογίας, ἀναφορικῶς πρὸς τὴν κατάστασιν τῶν ζώων τῶν πλησιεστέρας συγγενῶν μὲ τὸν ἄνθρωπον (τῶν ἀνθρωποπιθήκων) ἡ ἀρχικὴ κατάστασις τῶν ἀνθρώπων εἶναι δυνατὸν νὰ καθορισθῆ καὶ ὡς κατάστασις κοινωνικὴ καὶ ὡς κατάστασις ὁμοιάζουσα πρὸς τὴν τῶν ἀγρίων ζώων. ὁ ἄνθρωπος ἔζη ἀρχικῶς, λέγει, εἰς μικρὰς κοινωνίας «κάθε ἄνδρας μὲ μίαν γυναῖκα, ἢ, εἰάν ἦτο ἰσχυρὸς μὲ πολλὰς γυναῖκας, τὰς ὁποίας ὑπερήσπιζε ἡλιούτως κατὰ τῶν ἄλλων ἀνδρῶν. εἶναι ὅμως ἐπίσης δυνατόν ὅτι ὁ ἀρχικὸς ἄνθρωπος δὲν ἦτο κοινωνικὸν ζῶον καὶ ὁ ἀνὴρ ἔζη μὲ πολλὰς γυναῖκας μόνος του, ὅπως τοῦτο παρατηρήθη εἰς τὸν γορίλλαν». Ὅτι ὁ D a r w i n ἐνταῦθα κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν ἀσυνειδήτως πως ἀντιφάσκει, ὅτι δηλαδή ὁ ἰσχυρὸς ἄνδρας ἔνεκε τῆς ἀπληστίας του ὅσον ἀφορᾷ τὰς γυναῖκας καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν συμβίωσιν μετ' ἄλλων, τοῦτο οὐδὲ θέλω γὰ τὸ ἀναιρέω. Σπουδαῖον εἶναι μόνον ὅτι κατ' αὐτὸν ἡ βιολογία, ὡς πρὸς τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν τῶν ἀνθρώπων, δὲν ἐπιτρέπει ἀκριβῆ συμπεράσματα. Ἀλλὰ καὶ κατ' ἀρχὴν δὲν ἐπιτρέπεται τοιαύτη συμπερασματικὴ λύσις τοῦ προβλήματος: ὁ ἐρωτικὸς βίος π. χ. τοῦ σκύλλου, ἐνὸς τῶν πλέον ἀνεπτυγμένων ζώων, ὁμοιάζει μὲ τὸν τῶν σκολήκων, ἀμφιβίων καὶ ἐρπετῶν, δηλαδή τὸ ἄσφεν ἀποσύρεται καὶ εἶναι ὀλοτελῶς ἀμέριμον μετὰ τὴν συνουσίαν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξάγῃ τις συμπεράσματα οὐδὲ ἀπὸ τὸ ἐν εἶδος τῶν πιθήκων περί τῶν ἄλλων: πόσον ἐσφιγμένα θὰ ἦσαν τοιαῦτα συμπεράσματα π.χ. τὰ ἀπὸ τὰς ἐρωτικὰς σχέσεις τοῦ γορίλλα περί τοῦ ἐρωτικοῦ βίου τοῦ οὐραγογοντιάγγου καταφαίνεται ἐκ τούτου ὅτι, ὡς φαίνεται γὰ εἶναι βέβαιον, ὁ γορίλλας μὲν ζῆ βίον οἰκογενειακὸν (μὲ μίαν ἢ πολλὰς γυναῖκας) ὄχι ὅμως καὶ ὁ οὐραγογοντιάγγος.

Εἶναι λοιπὸν ἀδύνατον νὰ ἐξάγῃ τις συμπεράσματα ἀπὸ τὰ διδάγματα τῆς ζωολογίας περί τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων, τοιαῦτα δὲ συμπεράσματα εἶναι καὶ ἀ-

σ υ γ χ ὄ ρ η τ α. Διὰ τῆς γενικῆς βιολογίας εἶναι δυνατὸν τὸ πολὺ πολὺ νὰ ἐξετασθῇ ὁ ἄλλος πως εὐρισκόμενος καθορισμὸς τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων ὅσον ἀφορᾷ τὸ βιολογικῶς δυνατὸν αὐτοῦ. Τοῦτο δέ, δηλαδή ἡ ἐξέτασις αὕτη τοῦ δυνατοῦ ἢ μὴ τοῦ καθορισμοῦ ἐκ βιολογικῆς ἀπόψεως, θὰ γίνῃ ὕστερον μετὰ τὰς ἀπ' εὐθείας ἐρεῦνας τοῦ προβλήματός μας, δὲν προϋποθέτει δὲ οὐδὲν βιολογικὸν σχῆμα: διότι θὰ πρόκειται μόνον γενικῶς περὶ δυνατοῦ ἢ ἀδυνατοῦ καὶ ἐκ βιολογικῆς ἀπόψεως.

Εἰς τὰ μεθοδολογικὰ αὐτὰ σφάλματα (καὶ μόνον περὶ τούτων πρόκειται ἀκόμη ἐνταῦθα) τῶν βιολογικῶς σκεπτομένων κοινωνιολόγων κατὰ τὸν καθορισμὸν τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως τῶν ἀνθρώπων ὁμοιάζει τὸ σφάλμα τοῦ S c h ä f f l e ¹⁾). Διὰ τὴν ὑποστηρίξιν τὴν γνώμην ὅτι ἡ οἰκογένεια (καὶ δὴ καὶ ἡ μονογαμικὴ) εἶναι ἡ ἀρχικὴ κατάστασις τῶν ἀνθρώπων λέγει: ὅτι ἡ οἰκογένεια εἶναι τὸ τελευταῖον ἐπιγέννημα μορφῆς τοῦ ὀργανικοῦ βίου καὶ ὅτι πρέπει συνεπῶς νὰ εἶναι πρώτη ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἄλλ' ὁλόκληρος ὁ συλλογισμὸς οὗτος εἶναι μόνον κατασκευὴ ἀνθυίρετος. Ἐπὶ πλέον δὲ ὅτι, ἐκλαμβάνων τις τὴν οἰκογένειαν ὡς τὸ τελευταῖον ἐπιγέννημα μορφῆς τοῦ ὀργανικοῦ βίου δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ συμπεράνῃ ὅτι αὕτη εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου, πρέπει ν' ἀναγνωρίσῃ καὶ ὁ S c h ä f f l e καὶ πᾶς ὁπαδὸς τῆς ὀργανικῆς ἰδέας, διότι ἡ ἀγέλη καὶ κατ' αὐτοὺς μᾶλλον ταῦτα δὲν προητοιμάσθη διὰ «οἰκογενείας», τὰ δὲ εἰς «οἰκογενείας» ζῶντα ζῆμα, π. χ. οἱ λέοντες, δὲν κατορθιώνουν πάντοτε ν' ἀποτελέσουν ποίμνιον ἢ τινα μεγαλυτέραν κοινωνίαν.

Ἔνεκα τῶν αὐτῶν μεθοδολογικῶν ἀρχικῶν λόγων εἶναι ἐσφαλμένον ἐπίσης νὰ παραδεχθῇ τις συμπεράσας μὲ τὸν G r o t e ²⁾ ὅτι «πᾶν ὅ,τι γνωρίζομεν περὶ τῶν ἀρχαιοτάτων ἀθηναϊκῶν νόμων ἔχει βάσιν τὴν διαίρεσιν εἰς κοινωνικά γένη καὶ κοινωνικὰς φυλάς, θεωρούμενα ὡς ἀξίησιν τῆς οἰκογενείας». Δηλαδή ὁ G r o t e ἐξάγει ἐκεῖθεν ἔπειτα τὸ συμπέρασμα, ὅτι

1) Sch ä f f l e, Bau und Leben des sozialen Körpers I. σελ. 214.

2) G r o t e, History of Greece III. σελ. 88.

ἡ οἰκογένεια καί μάλιστα μιᾶς ὁρισμένης μορφῆς ὑπῆρξε ἡ ἀρχική ἀνθρώπινη κατάστασις. Ἄλλ' ὅμως ὁ τοιοῦτος τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι εἶναι ἐσφαλμένος : διότι εἶναι μὲν ἡ διαίρεσις εἰς κοινωνικά γένη ἀληθής, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ παραβλέπεται ὅτι ἐκ τούτου τοῦ γεγονότος δύναται νὰ συμπεράνη τις ἐπίσης καί ὅτι ἡ ἀρχική κατάστασις ἦτο ἡ ἀνευ οἰκογενειῶν, ἡ τῆς ἐλευθερομειξίας (promiscuitas)· καί τὸ κοινωνικὸν γένος διὰ τῆς κατ' ἐλευθέρου μετῆν συμβιώσεως θὰ παρουσιάζετο ὡς οἰκογένεια. Τὸ σφάλμα ἔγκειται λοιπὸν ἐνταῦθα ἐν τούτῳ, ὅτι ἐκ τῆς λεγομένης οἰκογενειακῆς διατάξεως ἢ (ὅπως πράττουν ἄλλοι) ἐκ τῆς ἀρχικῆς τῆς τοιαύτης ἢ τοιαύτης οἰκονομικῆς ἐνεργείας τῶν ἀνθρώπων ἢ ἐκ παρομοίων ἄλλων πολλῶν προϋποθέσεων συμπεραίνουσι ὅτι ἡ οἰκογένεια ὑπῆρξε ἡ ἀρχική κατάστασις καί μάλιστα ὅτι ἡ οἰκογένεια ἦτο τοιαύτη ἢ τοιαύτη. Δηλαδή τὸ σφάλμα ἔγκειται ἐν τούτῳ ὅτι δὲν γίνεται προσπάθεια νὰ λυθῇ ἕκαστον πρόβλημα κατ' ἀρχὰς ὅσον τὸ δυνατὸν αὐτὸ κατ' ἑαυτό.

Παρόμοιον εἶναι τὸ σφάλμα τὸ μεθοδολογικὸν τοῦ B a c h o f e n ¹⁾ : βιασιζόμενος ἐπὶ τοῦ φαινομένου ὅτι τὰ τέκνα παρουσιάζονται κατ' ἀρχὰς κληρονομοῦντα κατὰ τὴν μητρικὴν γραμμήν, τὸ ὁποῖον ἐνόμισεν ὅτι πρέπει νὰ ὀνομάσῃ « δίκαιον τῆς μητρὸς » (Mutterrecht), λέγει ὅτι τοῦτο δύναται νὰ ἐξηγηθῇ μόνον, εἰὰν παραδεχθῇ τις ὅτι ἀρχικῶς ἐπεκράτει τὸ ἔθιμον τῆς ἐλευθερομειξίας (promiscuitas), ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνει ὅτι οἱ ἀνθρώποι ἔζον ἀρχικῶς ἄχι εἰς οἰκογενείας, ἀλλὰ εἰς κοινωνίαν ὁμοίαν μὲ ποίμνην ζώων. Ἀλλὰ τὰ συμπεράσματα ταῦτα εἶναι ἐσφαλμένα· τὸ λεγόμενον « δίκαιον τῆς μητρὸς », καὶ ἂν θεωρηθῇ πρὸς στιγμὴν ὡς πραγματικόν, εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξηγηθῇ καὶ διὰ μιᾶς μορφῆς τῆς οἰκογενείας, ὅπως καὶ πράγματι οἱ ἀντίπαλοι τῆς θεωρίας τὸ πράττουν κατὰ τινα τρόπον. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ M o r g a n ²⁾ πρὸς δικαιολογίαν τῆς γνώμης ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐπεκράτει ἐλευθερομειξία καὶ ὅτι ἐπομένως ἡ πρώτη ἀνθρώπινη κοινωνία εἶχε μορφὴν ποίμνης ἀναφέρει τὴν ὀνομασίαν τῶν συγγενειῶν εἰς λαοὺς τινάς. Ἀλλὰ καὶ τὸ εἶδος τοῦτο ἀπο-

1) B a c h o f e n, Das Mutterrecht.

2) M o r g a n, Ancient Society.

δείξεων εἶναι ἐσφαλμένον: πρῶτον μὲν ὀνομασίαι συγγενικαὶ δὲν εἶναι ἀπολύτως ἀσφαλὲς μέσον πρὸς καθορισμὸν πραγματικῶν σχέσεων, δεύτερον δὲ καὶ πρὸ παντὸς συγγενικαὶ ὀνομασίαι δὲν ἐπιτρέπουν κατ' οὐδένα τρόπον νὰ συμπεράνῃ τις ὅτι ἡ πρώτη ἀνθρωπότης ἔζη ἄνευ οἰκογενειῶν, ἔζη ἐν ἐλευθερομειξίᾳ. Ὁ ἐσφαλμένος οὗτος τρόπος τοῦ σκέπτεσθαι παρουσιάζεται ἔπειτα εἰς τινὰς σοσιαλιστὰς καὶ ὑπὸ μορφὴν ἔτι χειροτέραν· λέγουν, ἡ ἐλευθερομειξία πρέπει νὰ ὑπῆρξε ἡ ἀρχικὴ γαμικὴ κατάστασις εἰς τοὺς ἀνθρώπους, διότι πᾶσα ἄλλη κατάστασις δὲν θὰ κατέληγε εἰς τὴν πολιτείαν. Ἄλλ' ὅμως ἐνταῦθα πρόκειται περὶ ἀνδαιρέτου ἐκδοχῆς, διότι τὸ πρῶγμα εἶναι δυνατὸν νὰ νοηθῇ καὶ ὅλως ἄλλως καὶ πράγματι ἔχει ὅλως ἄλλως.

Κεφάλαιον τρίτον

Τὰ ἀντικειμενικῶς δεδομένα πρὸς πιθανὴν ἐξήγησιν
τῆς ἀρχῆς τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Ἡ μόνη ἐπιτετραμμένη μέθοδος πρὸς καθορισμὸν τῆς ἀρχικῆς ἀνθρωπίνης καταστάσεως εἶναι, ὅπως καταμαίναται καὶ ἐκ τῶν μεθοδολογικῶν μου καθορισμῶν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ, αὕτη: **π ρ έ π ρ ε ι ν' ἀ φ ο ρ μ ᾶ τ α ι τ ι ς ἀ π ὸ τ ῆ ν ἀ ν τ ι κ ρ ε ι μ ε ν ι κ ῆ ν π ρ α γ μ α τ ι κ ὄ τ η τ α.** Ἔγνοεῖται ὅμως ὅτι ὅπου δὲν ὑπάρχουν ἀντικειμενικῶς δεδομένα ἀναφερόμενα ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ πρόβλημα, πρέπει νὰ ληρθοῦν ὑπ' ὄψιν τὰ δεδομένα τὰ ἐμμέσως ἀφορῶντα εἰς αὐτὸ τοῦτο τὸ πρόβλημα.

Λογικῶς ὑπάρχουν τέσσαρες δυναταὶ ἐκδοχαὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀρχικὴν κατάστασιν τοῦ ἀνθρώπινου γένους: 1. οἱ ἀνθρωποι εἶναι δυνατὸν νὰ ἔζων μεμονωμένοι ὡς ζῶα ἄγρια (ὡς π.χ. ἡ γαλῆ), 2. εἶναι δυνατὸν νὰ ἔζων εἰς οἰκογενεῖας μεμονωμένας ἕκαστος ἀνὴρ μετὰ μιᾶς ἢ καὶ πολλῶν γυναικῶν (ὡς π.χ. ὁ λέων ἢ ὡς ὁ γορίλλας), 3. εἶναι δυνατὸν νὰ ἔζων εἰς κοινωνίαν ὁμοίαν μὲ ποίμνην ζώων (π.χ. τῶν ἵππων), 4. εἶναι δυνατὸν νὰ ἔζων εἰς κοινωνίαν διηρημένην εἰς οἰκογενεῖας ἀδιάφορον ποίωτινός εἶδους.

Ἡ πρώτη τῶν λογικῶς δυνατῶν τούτων ἐκδοχῶν ἀποκλείεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ τῆς πραγματικότητος. Δὲν ὑπάρχει οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον τεκμήριον οὔτε ἐν τῇ ἐθνολογίᾳ οὔτε ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἢ τῇ μυθολογίᾳ ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔζων ποτὲ ὡς ἄτομα μεμονωμένα. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι κατὰ τὸν S p e n c e r οἱ Ἄβρορς (λαὸς πρωτόγονος), ὅπως δῆθεν αὐτοὶ οἱ ἴδιοι λέγουν, ζοῦν καθὼς αἱ τίγρεις· ἀλλὰ διὰ τούτου δένυποστηρίζεται κατ' οὐδένα τρόπον ἢ ὑπόθεσιν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἦσαν ποτὲ ἄγριοι καὶ ἀκοινωνῆτοι καὶ ἔζων βίον ἀτομικόν· διότι περί τῶν Ἄβρορς τούτων, λέγεται ἐπίσης (τὸ ἀναιφέρει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ S p e n c e r) ὅτι ζοῦν εἰς σύστημά τι συμβιωτικὸν χωρίου ἀπὸ δύο ἢ τρεῖς οἰκίας καὶ ὅτι, ὅπερ καὶ τὸ σπουδαιότερον, ὅλαι αἱ οἰκίαι αὐτῶν ἀποτελοῦν ὁμοῦ μίαν κοινότητα, ἀφοῦ διακρίνουν αὐτοὶ ἑαυτοὺς ἀξίτητα ἀπὸ ἄλλους λαούς. Ἐπίσης ὁ μῦθος περί Κυκλώπων ἢ παρόμοιός τις ἄλλος δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ὑποστηρίζων τὴν ὑπόθεσιν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔζων ποτὲ ἀρχικῶς ἄγριον ἀτομικὸν βίον· διότι πρῶτον μὲν καὶ πρὸ παντὸς οἱ Κύκλωπες δὲν εἶναι κατὰ τὸν μῦθον ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἡμιάνθρωποι, τέρατα καὶ ἔξωτερικῶς διακρινόμενα ὡς ἔχοντα ἓνα μόνον ὄφθαλμὸν εἰς τὸ μέσον τοῦ μετώπου· δεύτερον δέ, ἄλλωστε καὶ οἱ Κύκλωπες θεωροῦν ἑαυτοὺς συγγενεῖς καὶ ὑπόκεινται εἰς κοινούς νόμους¹⁾ μᾶλλον ὅτι ζοῦν χωριστά. Ὡστε ἀποκλείεται ἡ πρώτη τῶν ἀνωθι μνημονευθεισῶν λογικῶς δυνατῶν ἐκδοχῶν περί τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρωπίνου γένους: οὐδὲν σχετικὸν ἐγένετο γνωστὸν οὔτε ἀμέσως οὔτε ἠμέσως, οὔτε διὰ τῆς ἐθνολογίας, οὔτε διὰ τῆς ἱστορίας, οὔτε διὰ τῆς μυθολογίας, ὅτι οἱ ἄνθρωποι εἶναι δυνατὸν νὰ διῆγον ἀρχικῶς ἄγριον, δηλαδὴ μεμονωμένον ἀτομικὸν βίον.

Ἐξετάζω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον τὰς τρεῖς ἄλλας μνημονευθείσας λογικῶς δυνατὰς ἐκδόχας. Ἄλλ' ὅμως αὗται ἔχουν ὡς κέντρον τὴν οἰκογένειαν· ὥστε πρέπει κατ' ἀρχὰς νὰ διασαφηνισθῇ

1) Οὕτω κατὰ τὴν διήγησιν τοῦ Ὀμήρου τρέχουν οἱ ἄλλοι κύκλωπες πρὸς βοήθειαν τοῦ Πολυφύμου. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ὁ Ὀμήρου λέγει ὅτι εἶναι ἄνευ ἐθίμων καὶ νόμων· ἀλλὰ πρόκειται περί τῶν ἐθίμων καὶ νόμων τοῦ ποιητοῦ.

τὸ ζήτημα, ποῖαί τινες εἶναι δυνατὸν νὰ ὑπῆρξαν κατὰ πιθανὸν λόγον αἱ ἐρωτικαὶ σχέσεις μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰς τοὺς πρώτους ἀνθρώπους.

Α. Αἱ πιθαναὶ ἀρχικαὶ ἐρωτικαὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν πρώτων ἀνθρώπων.

Ἐνταῦθα τὸ ζήτημα εἶναι πρὸ παντὸς τοῦτο, εἴναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ ὑλικὸν ἄμεσον πρὸς καθορισμὸν τῆς ἀρχικῆς ἐρωτικῆς καταστάσεως μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, εἴναι ὑπάρχει τοιοῦτον ὑλικόν. Εἶναι δὲ ἤδη σαφές ὅτι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον πρέπει νὰ ἐρευνηθῇ ἡ ἱστορία, ἡ ἡ μυθολογία καὶ ἡ ἐθνολογία. Εὐρίσκω λοιπὸν ἐν τῇ ἐθνολογίᾳ ὅτι εἰς τοὺς Μινκοπίς—τὸν πρωτόγονον λαὸν τῶν νήσων Ἀνδαμάνων ἐν τῇ κάλπῃ τῆς Βεγγάλης—ὁ πατήρ (ὁ ἄνδρας) κρατεῖ πλησίον τοῦ τῆν μητέρα (τῆν γυναῖκα) μέχρι τοῦ ἀπογαλακτισμοῦ τοῦ παιδίου, τῆν ἀφίνει δὲ μετὰ ταῦτα, εἴναι θέλει, ἀφ' οὗ προσέλαβε ἐν τῷ μεταξὺ ἄλλην γυναῖκα ¹⁾. Ὀνομάζω τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐρωτικοῦ βίου παροδικὴν σύζευξιν. Αὕτη εἶναι τὸ ἀρχαικώτερον ἔλιον τῶν σχέσεων μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς τῶν γνωπτῶν μεταξὺ τῶν λαῶν τῆς γῆς, διότι δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ οὔτε ὡς κατάπτωσις (ἢ παραλλαγή) οἰκογενείας (μονογαμικῆς ἢ πολυγαμικῆς) ἰσοβίου, οὔτε ὡς ἐξέλιξις ἐκ προγενεστέρου ἐν ἐλευθερομειξία συμβιώσεως. Εἶναι μὲν ἀληθές ὅτι, ὅπως λέγεται, ἐν Ρωσσίᾳ ὑπῆρχαν μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα ἐπεκράτει τὸ σύστημα τῆς ἀπολύτου ἐλευθερομειξίας ²⁾, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ὅτι αἱ κοινογαμίαι αὐταὶ προήλθον ἕσπερον ἐκ τῆς ἀνάγκης, ἢ εἶναι ἀποτέλεσμα θεωρίας τεθείσης εἰς πράξιν, ὅπως π. χ. καὶ εἰς τῆν Σοβιετορωσσίαν. Δὲν πρόκειται λοιπὸν περὶ πρωτογόνων φαινομένων, μᾶλλον ὅτι εἶναι κατ' ἔννοιαν ἀρχαικώτερα.

¹⁾ Ἰσθλ. Belcher, Transaction of the ethnological Society of London, New series V (1867) σελ. 45.

²⁾ Κατὰ τὸν G u m p l o v i e z στηριζόμενον ἐπὶ τοῦ ρώσου κοινωνιολόγου N. A b r i k o s s o f f i.

Ὡστε ὡς ἀρχαιότερα καὶ ἀπλουστερά ἐρωτικὴ σχέσις μεταξύ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἢ ἀμέσως γνωστὴ μένει ἢ πραγματικότης τῆς παροδικῆς συζεύξεως. Ἐὰν λοιπὸν αὕτη θεωρηθῆ καὶ ὡς ἡ κατάστασις ἢ πρώτη τοῦ ἀνθρώπινου ἐρωτικοῦ βίου, τότε πρόκειται περὶ ὑποθέσεως, ἢ ὁποῖα ὑπερτερεῖ πάσης ἄλλης διότι ἔχει τοῦλάχιστον μίαν βλάσιν. Ἐπίσης δὲ τὸ λεγόμενον ἐν τῷ μύθῳ τοῦ Θησέως, ὅτι δηλαδὴ ὁ πατήρ του ἔζη μετὰ τὴν Αἴθραν μέχρις ὅτου εἶδε ὅτι εἶχε συλλάβει κτλ. εἶναι δυνατόν κατ' ἐμὴν γνώμην νὰ ἐξηγηθῆ, εἰάν θεωρηθῆ ὡς λείψανον τῆς ἀρχαίας (ἀρχαϊκῆς) παροδικῆς ζεύξεως¹⁾. Εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι, ὡς φαίνεται, ἓνα γενικὸν ἔθιμον τοῦ ὀλίγου τι περισσότερον ἐξελιγμένου βίου τῶν λαῶν, τὸ ἔθιμον τῆς καθιερωμένης πορνείας (τῆς ἱεροδουλείας) καὶ τὸ ἔθιμον τοῦ δικαίου τῆς πρώτης νυκτὸς (τῆς πρώτης συνουσίας, *jus primae noctis*) ἀντιπίσκει εἰς τὴν ἔννοιαν τῆς ἀρχαιότητος τῆς ἀδιάφορον εἰς ποῦν τινα βαθμὸν αὐτοτελοῦς οἰκογενείας· δηλαδὴ πρόκειται κατὰ τὴν πρώτην περίπτωσιν περὶ τοῦ ἔθιμου κατὰ τὸ ὁποῖον πᾶσα κόρη πρὸ τῆς ὑπανδρίας της ἔπρεπε νὰ παραδοθῆ ἐν τῷ ναῷ εἰς ἓνα ἕκαστον (ὡςως πιθανότατα τῆς ἀρεσκείας της), ἢ ὅτι ἀργότερον διὰ περιορισμοῦ τοῦ ἔθιμου τούτου ὁ ἀρχηγὸς τῆς κοινότητος, ὁ βιβαίτης, ἢ ὁ ἱερεὺς ἀνέλαβε τὸ δικαίωμα τῆς διαικρωθενεύσεως τῆς κόρης, τὸ δίκαιον τῆς πρώτης νυκτὸς. Ἄλλ' ὅμως παρατηροῦν προσηκτικώτερον δὲν εὕρισκω λόγον πραγματικόν, ὁ ὁποῖος νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ἐξήγησιν τῶν ἔθιμων τούτων διὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι ἡ πρώτη καὶ ἀρχικὴ ἐρωτικὴ σχέσις μεταξύ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἦτο ἡ παροδικὴ ζεύξις — μία ὑπόθεσις, ἢ ὁποῖα ὅμως ἔχει ἔρεισμα ἀντικειμενικόν· εἰάν δηλαδὴ εἶναι ἀληθὲς ὅτι ἐκεῖνα τὰ ἔθιμα ὑποδεικνύουν καὶ προὑποθέτουν μίαν κατάστασιν ἐν ἐλευθερομειξίᾳ, ὅτι δηλαδὴ κατ' ἀρχὰς ἕκαστη γυνὴ ἀνῆκεν ἀπεριορίστως εἰς ἕκαστον ἄνδρα, δὲν βλέπω πῶς αὕτη ἢ ἰδέα εἶναι δυνατόν ν' ἀποκλείεται ἀπὸ τὴν εὐρεθεῖσαν πιθανότητα τῆς παροδικῆς ζεύξεως. Ἄλλ' ὅμως τονίζω τιῦτοχρόνως ὅτι κατ' ἐμὴν

1) Περὶ τοῦ μύθου τοῦ Θησέως διεξοδικώτερον ἐν ταῖς μετὰ ταῦτα ἐπίσης περὶ ἀκριβεστέρας ὑποστάσεως τῆς παροδικῆς ζεύξεως ὡς καὶ περὶ ἔρωτος καὶ ζηλοτυπίας.

γνώμην ἐκεῖνα τὰ ἔθιμα δὲν εἶναι λείψανα παλαιότερας ἢ ἀρχαϊκῆς τινος καταστάσεως σχέσεων, ἀλλὰ γεννήματα θρησκευτικῶν δοξασιῶν (πίστεως εἰς πνεύματα) ἐν σχέσει πρὸς τὴν φυσιολογίαν τῆς κόρης, τῆς γυναικός.

Μόνον ἓνα γεγονός τοῦ βίου τῶν πρωτογόνων λαῶν εἶναι δυνατόν ν' ἀντιφάσκη εἰς τὴν ὑπόθεσίν μου περὶ παροδικῆς ζεύξεως. Ἡ βίαια ἰδέα τῆς μορφῆς ταύτης τῆς οἰκογενείας εἶναι, ὅπως κατέδειξε, ὅτι ὁ ἄνδρας κρατεῖ (καὶ μάλιστα κατ' ἀρχάς ἐξ ἐνστίκτου, ἔπειτα δὲ καὶ ἐξ ἐθίμου ἀναγκαιῶς) τὴν γυναῖκα πλησίον τοῦ μέχρι τοῦ ἀπογαλακτισμοῦ τοῦ τέκνου. Καὶ ὅμως κατεδείχθη ὅτι ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος δὲν γνωρίζει τὸν σύνδεσμον μεταξὺ συνουσίας καὶ συλλήξεως· καὶ ὅτι μᾶλλον ἀποδίδει τὴν ἔγκυον κατάστασιν εἰς δεσμόν μεταξὺ τῆς γυναικός καὶ ἐνὸς πνεύματος. Μᾶλλον ταῦτα ἢ πραγματικότης αὕτη δὲν ἀντιφάσκει κατ' οὐδένα τρόπον εἰς τὸ δυνατόν τῆς παροδικῆς ζεύξεως· διότι ὁ πρωτόγονος ἄνθρωπος ἔχει ἀκριβῶς τὴν ἰδέαν, ὅτι διὰ τῆς συνουσίας, ἢ ὅποια εἶναι δι' αὐτὸν καθ' ἑαυτὴν μόνον ἀπόλαυσις, τὸ πνεῦμα εἰσδύει ἢ εἰσέρχεται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς γυναικός ¹⁾. Ὡστε ἐγὼ εὗρισκω εἰς τὴν ἀποψιν αὐτὴν τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου συνδεομένην μὲ τὴν πνευματικὴν κατάστασιν του καὶ ἓνα λόγον περισσότερον (κατὰ τῆς διδασκαλίας περὶ ἀρχικῶς γενικῶν ἐλευθέρων ἐρωτικῶν σχέσεων) διὰ τὴν ἀναγκαιότητα τῆς ἐκδοχῆς ὅτι ἀρχικῶς ἐπεκράτει παροδικὴ ζεύξις ὡς σταθερὸς (μᾶλλον ὅτι κατ' ἀρχὴν παροδικῶς) σύνδεσμος μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικός. Ὁ λόγος ὅτι ἡ γυναῖκα καὶ μᾶλλον ὅτι συνῆλθε μετὰ ἀνδρὸς δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔχη συλλάβει (ἐν-

¹⁾ Ἀπατᾶται ὁ V. v. Reitzenstein, ὁ ὅποιος μὲ ἠνάγκασε ν' ἀναγέρω ἐνταῦθα τὸν ἰδιαίτερον τοῦτον λόγον (πρβλ. τὴν πραγματείαν μου ἐν *Ztschrift für Ethnologie* 14 ἔτος 1909 τεύχος 6 σελ. 641 κ. ε.), λέγων ὅτι ἐπὶ μιᾶς πρώτης βαθμίδος τῆς ἐξελίξεως ἡ συνουσία θεωρεῖται ἀπολύτως ὡς ἀπόλαυσις, ἢ δὲ σύλληψις ὡς ὑπερφυσικὸν συμβῆναι, τὸ ὅποιον ὁ ἀνὴρ τῆς γυναικός προσπαθεῖ νὰ ὑποστηρίξῃ τρίβων κτλ. καὶ ὅτι μόνον ἐπὶ μιᾶς δευτέρας βαθμίδος δῆθεν ἐθεωρήθη ἡ συνουσία ὡς ἀναγκαία καὶ ἂν μὴ ὡς σημασίαν ἔχουσα. Ἐπρεπε κατὰ τὴν γνώμην μου ν' ἀποδειχθῆ ὅτι κατὰ τὴν ἀποψιν τὴν ἰσχύουσαν ἐπὶ τῆς πρώτης βαθμίδος τ' ἀόρατα ὄντα (τὰ πνεύματα) καὶ ἄνευ τῆς συνεργείας τοῦ ἀνδρὸς εἰσέρχονται εἰς τὴν κοιλίαν τῆς γυναικός.

νοεῖται ἔνεκα στειρίας) μένει ἐπίσης ἔξω συζητήσεως ἔνεκα τῆς πίστεως τοῦ πρωτογόνου ἀνθρώπου εἰς πνεύματα· αἱ γυναῖκες αἱ μὴ συλλαμβάνουσαι ὑπόκεινται ἀκριβῶς ἔνεκα τῆς πίστεως εἰς πνεύματα εἰς βιάσανα ἢ καὶ φρόνεύονται ¹⁾).

Οὐδεὶς λόγος λοιπὸν ὑπάρχει κατὰ τῆς ὑποθέσεως ὅτι αἱ ἐρωτικαὶ σχέσεις τῶν πρώτων ἀνθρώπων διεξήγοντο κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰς παροδικὴν σύζυξιν, ὅτι δηλαδή ἀνὴρ καὶ γυνὴ συναίρουτο, ἔμενον ὅμως καὶ μαζὶ ἐπὶ τινα χρόνον μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ τέκνου (τρία ἕως τέσσαρα ἔτη). Ἡ τοιαύτη σχέση δὲν ἐγκαλείει τὸ τεχνητόν, εἶναι φυσικὴ καὶ ἐτέθη εἰς προᾶξιν ἀπὸ τὸν πρῶτον ἀνθρώπον ὡς τὸν μόνον δυνατὸν καὶ γνωστὸν εἰς αὐτὸν τρόπον συζεύξεως· ἡ ζωολογία μαρτυρεῖ καὶ ὑποστηρίζει τοῦτο· διότι καὶ ἄλλα ζῶα συνέρχονται διὰ μίαν περίοδον συνουσίας, λαμβάνουν μέρος ἐξ ἑσού (πατὴρ καὶ μήτηρ) εἰς τὴν διατροφήν τῆς γονεῖς καὶ ἔπειτα χωρίζονται. Εἶναι ὅμως ἀληθές ὅτι ὑπάρχει τις διαφορὰ μεταξύ τούτου καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου συνδέσμου, τῆς ἀνθρωπίνης παροδικῆς ζεύξεως: ὁ ἀνθρώπος δὲν ἔχει ἐποχὴν συνουσίας καὶ ὅμως ὁ πρωτόγονος ἀνδρῆς καὶ δὲν συνέρχεται μὲ τὴν γυναῖκά του διαρκῶς τῆς ἐποχῆς τοῦ θηλασμοῦ ²⁾, ὥστε ἔπρεπε ν' ἀντικαταστήθῃ ἢ θηλάζουσα γυνή. Ἀλλὰ θὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν ἐξέτασιν τοῦ φαινομένου τούτου ἀργότερον. Ἐνταῦθα ἐπρόκειτο περὶ τούτου, ὅτι ἡ πρώτη μορφή ἐρωτικῶν σχέσεων μεταξύ ἀνθρώπων, ἡ παροδικὴ σύζυξις, δὲν εἶναι τὸ βιολογικῶς ἀδύνατον.

Ἐξ ὅλων τῶν ἄνω λεχθέντων ἐξάγεται ὅμως ἐπίσης ὅτι ὅλα αἱ ἄλλα μέχρι τοῦδε προαίθεσαι ὑποθέσεις περὶ τῶν ἐρωτικῶν σχέσεων μεταξύ τῶν πρώτων ἀνθρώπων πρέπει νὰ θεωρηθῶν ὡς ἐπιβεβαιωμένα, ἐγὼ δὲ ἐπιχειρῶ καὶ ἰδιαιτέρως ν' ἀποδείξω δι' ὀλίγων ὅτι δὲν ἔχουν βάσιν καὶ εἶναι ἀσφαλμένα.

α) Τὸ δόγμα περὶ ἀρχικῆς ἰσοβίου οἰκογενείας. Ὑπάρχει μέγας ἀριθμὸς ἐθνολόγων καὶ ζωολόγων παραδεχομένων, ὅτι ἀρχικῶς ἐπεκράτει μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ἰσό-

1) Πρβλ. Ploss-Bartel, Das Weib in der Natur-und Völkerkunde.

2) Ἐνεκα δεισιδαιμονικῶν λόγων πρβλ. Ploss-Bartel,

βιος καὶ δὴ μονογαμικὸς ἢ κατ' ἄλλους πολυγύνης οἰκογενειακὸς βίος ¹⁾. Προσπαθοῦν δὲ νὰ στηρίξουν τὴν γνώμην των ἢ διὰ τῆς ζωολογίας ἢ ψυχολογικῶς καὶ ἐθνολογικῶς.

Ὅτι ὅμως οἱ ὁπαδοὶ τῆς κατασκευῆς τῶν ἀρχικῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων ἐπὶ τῇ βίσει τῆς ζωολογίας σφάλλουν κατέδειξε ἤδη ²⁾ ὁμιλῶν γενικῶς περὶ τῆς μεθόδου πρὸς καθορισμὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ ἀνθρωπίνου κοινωνικοῦ βίου.

Οἱ ἄλλοι πάλιν, οἱ ψυχολογοῦντες, κατασκευάζουν τὴν γνώμην των κατὰ τὴν ὁποίαν εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ βίου τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐπεκράτει ἡ (ισόβιος) μονογαμία οὕτως: «ἀγάπη τῶν συζύγων τοῦ ἑνὸς πρὸς τὸν ἄλλον, ἡ ζηλοτυπία, φαινόμενον καὶ τῶν δύο γενῶν, καὶ ἡ ἀγάπη τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα των» εἶναι, λέγουσιν, «αἱ πλέον ἰσχυραὶ ὁρμαὶ τοῦ ἀνθρώπου», αἱ ὁποῖαι «ἐμφανίζονται εἰς κανονικὰ ἄτομα μὲ ἰσχὴν ἀνυπέροβλητον, οὕτως ὥστε εἶναι ἀδύνατον ν' ἀμφισβιάη κανεὶς ὅτι εἶναι ἐνστικτοῦ φύσεως» καὶ «ὃ κατανοήσας τὴν ψυχικὴν αὐτὴν πραγματικότητα δὲν δύναται νὰ πιστεύσῃ ὅτι ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει ὡς ὅλον ἐπεκράτει ἀρχικῶς μία κατάστασις, ἡ ὁποία ἀντιφάσκει διαρρηθὴν εἰς ταύτας τὰς ἰσχυροτάτας ὁρμάς» ³⁾. Ὡστε ἐνταῦθα γίνεται κυρίως καταπολέμησις τῆς ἄλλης ἀπὸ τὰς ὑπαρχούσας ὑπαυτέσεις, τοῦ δόγματος δηλαδή ὅτι ἀρχικῶς ἐπεκράτει ἀπόλυτος ἐρωτικὴ ἐλευθερία, ἐλευθερομειξία, κατὰ τοῦ ὁποίου ἐγὼ ἰδὼ ὁμιλήσω ἀμέσως μετὰ ταῦτα. Ἄλλ' ὅμως ἡ προσπάθεια ν' ἀποδείξουν τὴν ἀρχικότητα τῆς ἰσοβίου μονογαμίας δὲν ἐπιτυγχάνει: ἐκείνη ἡ ψυ-

¹⁾ Ἀναφέρω ἐνταῦθα μόνον τὸν Darwin, The descent of man and on selection in relation to sex (καὶ γενικῶς ὅλους τοὺς ζωολόγους, ἐφ' ὅσον ἀπεφάνθησαν περὶ τοῦ προβλήματος, ἐξαιρουμένου μόνον τοῦ Ch r. v. E h r e n f e l s καταμνησθέντος κατὰ τοῦ δόγματος τῆς μονογαμίας καὶ παραδεχομένου τὴν πολυγαμικὴν ἀρχὴν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους πρὸς ἐν τῇ Politisch-anthropologische Revue 1902 τεύχος νοεμβρίου καὶ μετὰ ταῦτα πολλάκις καὶ ἐν Archiv für Rassen und Gesellschaftsbiologie 1907 σελ. 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000).

²⁾ Πρὸς βλ. ἄνωθεν σελ. 11 ἑ.

³⁾ Πρὸς βλ. H. E. Ziegler. Die Naturwissenschaft und die sozialdemokratische Theorie κτλ.

χολογική ἀνάλυσις περιλαμβάνει ἀνθαιρέτως τὴν ἄλλην κατ' ἴσον λόγον ἰσχυρὰν ψυχολογικὴν πραγματικότητα ὅτι ὁ ἀνθρώπος ποθεῖ ἐλίσης πάντοτε νέον. Ὡστε δὲν ὑπάρχει λόγος νὰ λαμβάνεται ἐπ' ὄψην ἡ ἀγάπη καὶ νὰ συμπεριμένεται ἡ μονογαμία καὶ ὄχι, τιθεμένου ὡς βίαιος τοῦ πόθου πρὸς νέον, νὰ ἐξάγεται ὡς συμπέρασμα ὅτι ἡ ἀρχικὴ κατὰστασις ἦτο ἡ τῆς ἐν ἐλευθερομειξίᾳ συμβιώσεως ἢ τις τοιαύτη· οὐδεὶς δὲ ὁ γνωρίζων τὴν ἐθνολογίαν θὰ τολμήσῃ νὰ εἴπῃ ὅτι ὁ τοιοῦτος πόθος εἶναι ἴδιον τοῦ δῆθεν διαφθαρέντος νεωτέρου ἀνθρώπου. Εἶναι μὲν δυνατόν ὅτι καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ζῶντα τὰ ζῶντα ἐν ἰσοβίᾳ ζεύξει ἀπαντιᾶ κανεὶς μίαν ψυχικὴν σχέσιν μεταξύ τῶν συζευγμένων ἀτόμων, ἀλλὰ λογικῶς δὲν ἐπιτρέπεται νὰ συναχθῇ συμπέρασμα ἀντιστρόφως ἀπὸ τὴν ψυχικὴν ἐκείνην σχέσιν, ὡς ὀνομασθῇ ἀγάπη τῶν γονέων πρὸς ἀλλήλους, ὅτι ἡ ἀρχικὴ κατὰστασις ἦτο ἡ ἰσόβιος μονογαμία· διότι πρέπει τις μᾶλλον νὰ παραδεχθῇ ὅτι ἡ ἀπὸ πάντα ἄλλον ἐρωτικὸν πόθον ἀπελευθερωθεῖσα ἀγάπη ἑνὸς καὶ μόνου προσώπου εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μονογαμίας. Δηλαδή ἡ ἄνω μνημονευθεῖσα ψυχολογικὴ ἀπόδειξις εἶναι ἐσφαλμένη, διότι ἀντιστρέφει τὴν πραγματικότητα· δὲν παρήχθη ἡ μονογαμία ἐκ τῆς ἀγάπης ἀνδρὸς καὶ γυναικός, ἀλλ' ἐκ τῆς μονογαμίας ἡ ἀγάπη αὕτη, ἐφ' ὅσον δὲν πρόκειται περὶ παροδικοῦ πόθου. Ἐπίσης δὲν συνδέει ἡ ἀγάπη τοῦ τέκνου τὸν πατέρα πρὸς τὴν μητέρα ἀλλ' οὔτε πρὸς τὸ τέκνον, ἀλλ' ἐκ τῆς συμβιώσεως γεννᾶται ἡ ἀγάπη πρὸς τὸ τέκνον καὶ ἐκ μέρους τοῦ πατρὸς.

Ἄλλην ἀπόδειξιν, ὅτι ἡ μονογαμικὴ ἰσόβιος οἰκογένεια εἶναι φυσικὸν τι, εὗρισται τις παρὰ τῷ Schaffle κ. ἄ. Αὐτοὶ βρασιζονται ἐπὶ τῆς ἰσότητος τῶν δύο γενῶν κατ' ἀριθμὸν. Ἄλλ' ὁ λόγος οὗτος, καὶ ἂν ἦτο ὀρθός, δὲν ἴ' ἀπεδείκνυεν ὅτι ἡ μονογαμία ὑφίσταται ἐξ ἀρχῆς, ἀλλὰ ὅτι ἡ μονογαμία πρέπει νὰ εἶναι τὸ μόνον ἐπιτρεπόμενον.

Ἐθνολόγοι τινὲς προσεπάθησαν ν' ἀποδείξουν τὴν ἐξ ἀρχῆς ὑπαρξίν τῶν χωριστῶν μονογαμικῶν οἰκογενειῶν διὰ τοῦ ἀδυνατέου τῆς αἰμομιξίας. Ἀλλὰ τοιαύτη ἀπόδειξις δὲν ἐπιτρέπεται· ἐὰν ποτὲ ἦτο δυνατόν νὰ ἐπεκράτει μεταξύ τῶν ἀνθρώπων αἰμομιξία ἢ ὄχι, δὲν ἀποτελεῖ πρόβλημα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ, ἀλλὰ μόνον ἐφ' ὅσον ὁ καθορισμὸς τῆς ἀρχικῆς καταστάσεως

μεταξὺ τῶν δύο γενῶν προϋποθέτει τὴν ἀναγκαιότητα νὰ παραδεχθῆ κανεὶς ὅτι ἔξω ἐν αἰμομιξίᾳ. Ὡστε θὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ πρόβλημα. Ἐνταῦθα ἐξετάζω μόνον τὰς ἀποδείξεις τῶν ἐθνολόγων, αἱ ὁποῖαι ἀφοροῦν ἀπ' εὐθείας τὴν μονογαμίαν ὡς τὴν ἀρχαιστάτην μορφήν τῆς ἐρωτικῆς σχέσεως τῶν δύο γενῶν. Λέγουν λοιπὸν π. χ. ὅτι παρὰ τοῖς Θιβετοῖς ἐπικρατεῖ ἡ πολυανδρία, τὰ δὲ τέκνα ὀνομαζοῦν τὸν πρῶτον ἄνδρα τῆς μητρὸς τῶν πατέρων, τοὺς λοιποὺς δὲ θεῖους. Ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνουσι ὅτι ἡ ἀρχικὴ κατὰστασις ἦτο ἡ μονογαμία. Ἀλλὰ τοιοῦτο συμπέρασμα εἶναι ἀσυγχώρητον, διότι τὸ φαινόμενον ἐκεῖνο εἶναι δυνατόν λογικῶς νὰ ἐξηγηθῆ καὶ διὰ τῆς καθαρῆς σφείσεως παροδικῆς ζεύξεως, τῆς πολυανδρίας θεωρουμένης ὡς μιᾶς μεταγενεστέρως τοπικῆς μορφῆς τῆς ἐξελίξεως μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς μονογαμικῆς ἰσοβίου οἰκογενείας¹⁾. Ὡστε τὸ συμπέρασμα ἐξ ἐκείνου τοῦ παραδείγματος ὅτι ἡ πρώτη ἐρωτικὴ σχέση μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων ἦτο ἡ μονογαμία εἶναι συμπέρασμα ὑπαγορευόμενον ὑπὸ τοῦ πάθου καὶ ὄχι τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης. Τὸ αὐτὸ δὲ ἰσχύει καὶ κατ' ὅλως τῶν ἄλλων ἀποδείξεων, αἱ ὁποῖαι ἐφευρέθησαν χάριν τῆς μονογαμίας· εἰδὲ μὴ δὲν θὰ ἦτο δυνατόν, διὰ ν' ἀναγνώσθαι ἀκόμη καὶ τοῦτο μόνον; νὰ εἶναι τις τῆς γνώμης ὅτι, «ἡ διάρκεια τοῦ θηλασμοῦ ἦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πολυετής, ἵσως ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀπηγορευμένον εἰς τὰς γυναῖκας ἡ συνουσία» καὶ μόλα ταῦτα νὰ εἶναι τις καὶ τῆς γνώμης ὅτι ἀρχικῶς ἐπικρατεῖ ἡ μονογαμία. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ W. W. H. H. ὑποστηρίζων τὴν τοιαύτην γνώμην κατέφυγεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι ὁ ἀρχικὸς ἄνθρωπος εἶχε περίοδον ὀχρείας ἀλλὰ τότε δὲν θὰ ἐξηγοῦτο παρὰ τὴν φύσιν τοιαύτη σκύζα περιέργως ἀπὸ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, ἀλλ' ἀπὸ τὴν κατὰστασιν τῆς γυναικὸς καὶ θὰ διήρχει τρία ἢ καὶ τέσσαρα ἔτη!

β) Τὸ δόγμα τῆς ἐλευθερομειξίας. Κατὰ τὸ δόγμα τοῦτο πάλιν λέγεται ὅτι οἱ ἄνθρωποι δὲν ἐγνώριζον οὐδεμίαν κλειστὴν οἰκογένειαν καὶ ἔξω ἀρχικῶς εἰς μίαν κατὰστασιν ἀπολύτου ἐλευθερομειξίας. Τὸ δόγμα τοῦτο ἀπεφάνθη ὁ Βαχλοφου

1) Προβλ. περὶ τούτου κατωτέρω.

ὡς βοηθητικὴν ὑπόθεσιν πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομένου, τὸ ὁποῖον, ὅπως ἀνέφερα, αὐτὸς ὠνόμασε «δικαίον τῆς μητρὸς» (Mutt recht), ὃ δὲ Morgan ἐπεχείρησε μετὰ ταῦτα γὰρ τὸ ὑποστηρίξει¹). Ἄλλ' ἀπέδειξα ἤδη ὅτι αὐτοὶ ἔθεσαν τὸ πρόβλημα ἀντεστραμμένως, ἐκεῖ δὲ ἀνέφερα ἐπίσης ὅτι τὸ λεγόμενον δικαίον τῆς μητρὸς δὲν φέρει κατ' ἀνάγκην εἰς τὸ δόγμα τῆς ἀπολύτου ἐρωτικῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐλευθερομειξίας, διότι ἐξηγεῖται ἐπίσης καὶ διὰ τῆς ὑποθέσεώς μου, τῆς παροδικῆς συζεύξεως²). Ὡς πρὸς τὸ δεῖξω κατωτέρω καὶ ἰδιαίτερος. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει, ἐννοεῖται, καὶ κατ' ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἀποδεικνύουν τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερομειξίαν διὰ τῆς ἱερᾶς πορνείας τῆς (ἱεροδουλίας), ἄλλωστε εἶπον ἐπίσης ὅτι ἡ ἱερὰ πορνεία κατὰ τὴν γνώμην μου ἀπέρρευσεν ἔξ ἐλατηρίων θρησκευτικῶν (ἐκ τῆς πίστεως εἰς πνεύματα) σχετιζομένων μὲ τὴν φυσιολογικὴν ἐνέργειαν τοῦ γυναικεῖου σώματος. Ὡστε λαμβάνω ὑπ' ὄψιν ἐνταῦθα μόνον τὰς ἀποδείξεις, τὰς ὁποίας ὁ Morgan προσάγει ἀπ' εὐθείας διὰ τὸ δόγμα, ὅτι ἡ πρώτη ἐρωτικὴ κατάστασις τῆς ἀνθρωπότητος ἦτο ἡ ἀπόλυτος ἐλευθερία. Ἄλλὰ μάλιστα ζητεῖ τις τοιαύτας ἀποδείξεις; διότι ἀπόλυτος ἐλευθερομειξία ὡς κοινωνικὸς θεσμὸς οὐδαμοῦ ὑφίσταται σήμερον, ὅπως οὐδαμοῦ ὑφίσταται καὶ ἡ δῆθεν δευτέρω μορφῇ γαμικῶν σχέσεων κατὰ τὸν Morgan ἡ λεγομένη «σὺνκογένεια τῶν ἡλικιῶν»³). Ὅτι ὅμως ἡ τελευταία αὕτη, παραχθῆσαι δῆθεν ἐκ τῆς πρώτης, ἀπεκρυσταλλώθη εἰς τὰς πολλαχοῦ ὑφισταμένας ἀνομασίας τῶν βαθμῶν συγγενείας (ὑπάρχουν λαοὶ πρωτόγονοι, εἰς τοὺς ὁποίους ἐκάστη ἡλικία ὀνομαίξει τὴν οἰκτικὴν γεροντοτέρω πατέρα ἢ πάππον) καὶ ὅτι ἐπο-

1). Ἄλλοι ὁπαδοὶ τοῦ δόγματος εἰσέημι εἶναι ὁ Me Lepan, Studies in ancient history 1870, L u b b o e k, Origin of civilization 1870, B u s t i a n, Der Mensch in der Geschichte, G r a u d - T o u l o n, Les origines de la famille κτλ.

2). Πρὸβλ. ἄνω σελ. 20.

3). Ὑπὸ τὸν ὄρον τοῦτον, τὸν ὁποῖον ἀποδίδω εἰς μετάφρασιν κατ' ἐννοίαν, ἐννοοῦν τὴν κοινοβιοτικὴν σύζησιν καὶ ἐρωτικὴν ἐλευθερίαν μεταξύ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τῆς αὐτῆς ἡλικίας. τοῦτο δε θὰ ἐδήλων περιορισμὸν τινα (πρῶτον) τῆς ἀπολύτου ἀρχικῆς ἐρωτικῆς ἐλευθερίας, τῆς ἐλευθερομειξίας.

μένως δι' αὐτῶν ἀποδεικνύεται ἢ ἄλλοτε ὑπαρξίς καὶ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας, δὲν ἐμπεριέχει ἀναγκαίαν σκέψιν: "Ὅχι μόνον ἐκ μέρους τῶν ἀντιπάλων, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τῶν ὁπαδῶν τῆς ὑποθέσεως¹⁾ ἀνεγνωρίσθη ὅτι αἱ ὀνομασίαι συγγενειῶν δὲν ἐπιτρέπουν συμπεράσματα πρὸς καθορισμὸν ἀληθῶν συγγενειῶν. Ὡστε δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀπόδειξις οὔτε ἄμεσος οὔτε ἔμμεσος διὰ τὴν ὑπόθεσιν ὅτι αἱ ἐρωτικαὶ σχέσεις τῶν ἀνθρώπων ἴσιν κατ' ἀρχὰς ἀπολύτως ἐλεύθεραι, ὅτι ἐπεκράτει ἐλευθερομειξία (promiscuitas).

Ἐγὼ λοιπὸν θεωρῶ τὴν διδασκαλίαν ὅτι αἱ ἄνθρωποι ἔζων κατ' ἀρχὰς εἰς ἰσοβίους (μονογάμους ἢ πολυγύνεις) οἰκογενείας. ἀδιάφορον ἐὰν ὁμοῦ ἀποτελούσας μίαν κοινότητα ἢ κατ' ἄγριον τρόπον χωριστάς, καὶ τὴν διδασκαλίαν ὅτι ἔζων εἰς ἀπολύτως ἐλευθέρως ἐρωτικὰς σχέσεις, ὡς ἀβασίμους καὶ ἀκόμη καὶ ὡς φανταστικὰς. Βάσιν ἔχει μόνον ἡ ὑπόθεσίς μου ὅτι ἔζων εἰς παροδικὴν σύζευξιν. Τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ἴσως ἀφορᾷ τὴν ἀρχικὴν σχέσιν μεταξὺ ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς τῶν πρώτων ἀνθρώπων τὴν ἐξέφρασα ἐπὶ τῇ βίσει ἀντικειμενικῶν πραγματικοτήτων ὡς ἔχουσαν τὴν μεγίστην πιθανότητα· αἱ πραγματικότητες αὗται εἶναι: πρῶτον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς ἕκαστὴν τῶν ἄλλων ὑποθέσεις τὰς ὀλοτελῶς διανοητικῶς κατασκευασμένας, ἡ ὑπόθεσις τῆς παροδικῆς συζεύξεως ἔχει ὡς βίαιον ἕνα, ἀλλ' ἔστι καὶ ἕνα μόνον, δεδομένον τῆς πείρας, δεύτερον αὕτη ἐξηγεῖ καὶ τὰ σχετικὰ φαινόμενα καὶ τρίτον εἶναι καὶ βιολογικῶς δυνατὴ.

Β. Μία προϋπόθεσις διὰ τὸ δυνατόν τῆς παροδικῆς συζεύξεως ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς ἐπὶ τῶν πρώτων ἀνθρώπων.

Τὸ ἀμέσως ἐπόμενον ζήτημα εἶναι ἤδη νὰ καθορισθῇ, ποῦ εὑρισκεν ὁ ἀνὴρ τὴν γυναῖκα, Διότι ἀκριβῶς δὲν ὁμιῶμαι ἀπὸ τὴν ἐκδοχὴν ὅτι οἱ ἄνθρωποι ἔζων ἀρχικῶς (οἰονομήσατε) κοινωνικὸν βίον ὅλοι ὁμοῦ (ἀφοῦ αὐτὸ εἶναι ἀκριβῶς τὸ ἄγνωστον),

¹⁾ Οὕτω καὶ ὑπὸ τοῦ Me I e n n a n καὶ τοῦ W e s t e r m a r k, πρβλ. τὰ μνημονευθέντα συγγράμματά των,

ἀλλ' ἀπὸ τὴν εὐθεθεΐαν πιθανότητα τῆς παροδικῆς συζεύξεως καὶ ζητῶ ν' ἀνακαλύψω ἐὰν καὶ πῶς οἱ ἄνθρωποι ἔζων ὁμοῦ βίον κοινωνικόν.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονηθῇ ὅτι ἡ σχέσηις τοῦ ἀνδρὸς πρὸς γυναῖκας εἶναι ἄμεσος πραγματικότης, ὄχι ὅπως καὶ ἡ σχέσηις καὶ ἡ κοινωνία μετὰ τῶν ἀνδρῶν.

Τοῦ λοιποῦ εὐρίσκει ὁ ἄνθρωπος τὴν γυναῖκα; Ὑπάρχουν δὲ δύο δυνατὰ λογικὰ ἀπαντήσεις: ἢ ὅτι ὁ ἀνὴρ ἅμα τῇ ἡβῃ, ὅπως καὶ εἰς ἄλλα ζῶα, ἐξήρχετο πρὸς ζήτησιν γυναικός, ἢ ὅτι εὐρίσκειν αὐτὴν πλησίον του. Ἡ πρώτη τῶν λογικῶς δυνατῶν ταύτων ἐκδοχῶν πρέπει νὰ ἐννοηθῇ ὀρθῶς: ὁ ἀνὴρ ἐξήρχετο πρὸς ζήτησιν γυναικός προὔποθέτει ἐν πρώτοις ὄχι ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἀλλὰ ἐν τῷ κόσμῳ, ἐν τῇ φύσει, ὅπως π. χ. καὶ ὁ γάτος: διότι ἐὰν οἱ ἄνθρωποι συνέζων ἐν κοινωνίᾳ εἶναι ἐνταῦθα ἀκόμη πρόβλημα, τοῦ ὁποῖου ἡ λύσις ἀκριβῶς ζητεῖται. Τότε δὲ πάλιν πρέπει ν' ἀπορρίψῃ καιρὶς τὴν λογικῶς αὐτὴν πρώτην δυνατὴν ἐκδοχὴν ὡς πρὸς ἀδύνατον: διότι ὅπως ἤδη καθώρισα ¹⁾ δὲν ὑπάρχει λόγος πραγματικῶς νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος κατὰ τὴν ἐξέλιξιν του ἀπὸ κατὰ τρεῖς ζῶα (κατὰ τὴν γένεσιν του) ἔζη βίον ἄγριον, ὅπως π. χ. ἡ γαλῆ. Ὡστε ἡ μόνη δυνατὴ ἐκδοχὴ εἶναι ὅτι ὁ ἀνδρὸς εὐρίσκει τὴν γυναῖκα μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, τοῦτο δὲ σημαίνει πάλιν ἀναγκαιῶς πλησίον του: διότι ἡ βιολογικὴ ὑπόθεσις, ἡ λεγομένη πολυγενεσία (ὅτι δηλαδὴ ἡ ἐξέλιξις τοῦ ζῴου εἰς ἄνθρωπον ἔλαβεν χώραν εἰς πολλὰ κέντρα τῆς γῆς), ἔνεκα τῶν ὅλων αὐτῆς προὔποτιθεμένων μεγάλων ἀποστάσεων, δὲν θὰ εἶχε σημασίαν διὰ τὸ ζήτημα ἐνταῦθα.

Ὁ ἐκάστα τε ἀνὴρ, ἔφηβος, πρέπει νὰ ἔχη εὐρεῖ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνθρώποτης τὴν γυναῖκα τοῦ ἐν πρώτοις πλησίον του.

Πράγματι δὲ ὑπάρχουν καὶ παραδόσεις τινές, μυθολογικαὶ διηγήσεις καὶ ἄλλα δεδομένα, αἱ ὁποῖαι παρέχουν πληροφορίας τινὰς ἀκριβεστέρους ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἀρχέγονον γάμον, ὁ ὁποῖος κατὰ μορφήν ἔγινε ἤδη γνωστὸς ὡς παροδικὴ σύζευξις. Ἀναφέρω

¹⁾ Πρὸς ἀνω σελ. 18 ἔ.

τὸν γάμον τῆς Γῆς μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς Οὐρανοῦ καὶ ἔπειτα μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς Ὠκεανοῦ, τὸν γάμον τοῦ Διὸς μετὰ τῆς ἀδελφῆς του Ἥρας καὶ τόσους ἄλλους παρομοίους γάμους καὶ ἐν τῇ ἑλληνικῇ καὶ ἐν τῇ σκανδιναυικῇ (γερμανικῇ) μυθολογίᾳ. Εἶναι ὅμως ἀληθὲς ὅτι κατ' ἄλλους μύθους π.χ. ὁ Οἰδίπους τιμωρεῖται διότι λαμβάνει ὡς σύζυγον τὴν μητέρα του, ἢ ὁ Ἥλιος καὶ ἡ Σελήνη οἱ ἀδελφοί, μεταβάλλονται εἰς ἥλιον καὶ σελήνην διὰ τὸ μὴ πραγματοποιήσουν τοὺς ἐρωτάς των, ἢ ὁ μέγας θεὸς (π.χ. ὁ Οὐγκουλόνκουλου τῶν μαύρων Ζουλοῦ) ἀπηγόρευσε τὸν γάμον μεταξὺ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς κλπ. Ἐὰν λοιπὸν πρόκειται καὶ πρέπει νὰ δώσωμεν ἀξίαν τινὰ ¹⁾ εἰς τὰς διηγήσεις ταύτας τῆς μυθολογίας καὶ τὰς τῆς ἐθνολογίας, τότε πρέπει νὰ καθορίσωμεν τὴν ἀρχικὴν ἐρωτικὴν σχέσηιν τῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν μεταξὺ τῶν πρώτων ἀνθρώπων, τὴν ὁποίαν ἀνεκάλυψεν ἄνω ἀκριβέστερον οὕτω: ἡ παροδικὴ σύζευξις πρέπει νὰ συνέβαινε κατ' ἀρχὰς καὶ μεταξὺ τῶν στενωπῶν συγγενῶν, μετὰ ταῦτα δ' ἐπῆλθε καὶ ἡ ἀπαγόρευσις τῶν γάμων μεταξὺ γονέων καὶ τέκνων (καὶ δὴ πρῶτον μεταξὺ μητρὸς καὶ υἱοῦ) καὶ ἀδελφοῦ καὶ ἀδελφῆς.

Καὶ ὅμως καὶ οἱ ζωολόγοι καὶ οἱ ἐθνολόγοι εἶναι πολέμιοι τῆς τοιαύτης ἐκδοχῆς, ἢ ὁποῖα θεωρεῖ τὴν αἰμομιξίαν ὡς ἀρχικὴν γενικὴν κατάστασιν τῆς ἀνθρωπότητος.

α) Οἱ λόγοι τῶν ζωολόγων κατὰ τῆς αἰμομιξίας εἶναι ὅτι αὕτη καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ζῶα παρουσιάζεται μόνον ὡς ἔξαιρησις, ὄχι, δὲ ὡς ὁ κανὼν, καὶ ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ἔχη τὸ πρῶγμα ἄλλως εἰς τοὺς ἀνθρώπους. Ἄλλ' ὅμως ἡ τοιαύτη σκέψις εἶναι ἐν πρώτοις λογικῶς ἐσφαλμένη: δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὴν βιολογίαν νὰ νομίζῃ τι ἀπίστευτον, ἐφ' ὅσον παραδίδεται ἱστορικῶς ἀντικειμενικῶς. Θ' ἀποδείξω δέ, ὁμιλῶν κατωτέρω κατὰ τῶν ἐθνολόγων, ὅτι τὰ ὅσα ἀνέφερα περὶ ἀδελφικῶν γάμων κτλ. ἔχουν μεγάλην σημασίαν. Ἄλλὰ καὶ οἱ λόγοι τῶν ζωολόγων κατὰ τῆς ἀρχικῆς ἐπικρατήσεως τῆς αἰμομιξίας μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων εἶναι καὶ αὐτοὶ κατ' ἑαυτοὺς ἀσθενεῖς καὶ ἀσήμενοι: εἶναι

1) Πρβλ. ἄνωθεν σελ. 9. σημ. 1.

πάντως μία ἐκδοχή ἀνθαίρετος, ὅτι μεταξύ τῶν λοιπῶν ζώων δὲν ἐπικρατεῖ ἡ αἰμομιξία. Ὁ Darwin ἠθροήθη τὸ δυνατόν τῆς αἰμομιξίας μεταξύ τῶν λοιπῶν ζώων, ἀλλ' ὅμως ὄχι ἐπὶ τῆ βίαιε ἀμέσων παρατηρήσεων, ἀλλὰ ἐκ συμπεριήμιτος ἀντιστρόφου ἐκ τῆς ιδέας: ὅτι συνδυασμὸς ξένων ἀτόμων εἶναι ὠφέλιμος, εἰς τὴν ιδέα, ὅτι ἐπομένως ἡ αἰμομιξία εἶναι (πρόπει νὰ εἶναι) βλαβερά. Καὶ ὅμως καὶ εὖν ἦσαν ὁρθαὶ αἱ σκέψεις αὐταὶ τοῦ Darwin, δὲν θὰ εἶχον σημασίαν διὰ τὸ προκείμενον κοινωνιολογικὸν πρόβλημα, διότι δὲν πρόκειται περὶ τοῦ ζητήματος, εὖν τι εἶναι ὠφέλιμον ἢ βλαβερόν, ἀλλ' εὖν εἶναι πραγματικόν, τοῦτο δὲ δὲν εἶναι δυνατόν ν' ἀσκηθῆ καινὴς ἐπὶ τῆ βίαιε τῶν διηγήσεων τῆς μυθολογίας καὶ τῆς ἐθνολογίας.

β) Καὶ ὅμως καὶ οἱ ἐθνολόγοι εἶναι κατὰ τῆς γνώμης ὅτι ἡ αἰμομιξία ἦτο ἡ πρώτη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ἐπικρατήσασα κατ'ἰσότητος. Ὁ Westermarck ὁμολογεῖ μὲν ὅτι ὠμάχου καὶ ὠτῆσαν καὶ περιπτώσεις αἰμομιξίας, ἀλλὰ νομίζει ὅτι ἦσαν «ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος», δηλ. παιθολογικαί. Συλλογίζεται δὲ οὕτω: «ὁ βδελυγμὸς πρὸς τὴν αἰμομιξίαν εἶναι περίπου γενικὸν χαρακτηρισμὸς τῆς ἀνθρωπότητος αἱ περιπτώσεις, εἰς τὰς ὁποίας τὸ αἰσθημα τοῦτο ὀλοτελῶς ἐλλείπει, εἶναι τὸσον σπάνια, ὡστε εἶναι δυνατόν νὰ θεωρηθοῦν ὡς ἐξαιρέσεις μὴ κανονικαὶ (παιθολογικαί) τοῦ γενικοῦ κανόνος». Ἀλλ' ὁ συλλογισμὸς αὐτὸς ἐγκλείει πρῶτον μὲν ἓνα λογικὸν σφάλμα: ἐκ τοῦ ὅτι ἡ αἰμομιξία εἶναι σήμερον ἀντικείμενον γενικοῦ βδελυγμοῦ δὲν ἔπεται ὅτι τοῦτο εἶχε καὶ κατ' ἀρχὰς οὕτω, τὸ δὲ σήμερον «ἐξαιρέτως σπάνιον» εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι λείψανον ἀρχικοῦ γενικοῦ φαινομένου, ἐν τωαύτῃ περιπτώσει δὲ δὲν θὰ εἶχε σημασίαν νὰ νομίση τις ὅτι κατ' ἀρχὰς ὀλόκληρος ἡ ἀνθρωπότης ἦτο παιθολογική. Ἀς ληφθῆ ὑπ' ὄψιν μόνον τοῦτο, ὅτι ἡ ἀνθρωποφαγία εἶναι μὲν σήμερον σπάνια, σπάνια ἐξαιρέσεις, καὶ ἀποτελεῖ γενικῶς ἀντικείμενον βδελυγμοῦ, ἀλλ' ὅτι ποτὲ ἀρχικῶς ἀπετέλει γενικὸν ἔθιμον εἰς ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς γῆς ἀνεξαιρέτως. Ἀφ' ἑτέρου δὲ ὁ χαρακτηρισμὸς τῆς αἰμομιξίας ὡς παιθολογικῆς ἐξαιρέσεως ἐμπεριέχει διὰ τὴν πρώτην ἐκδοχὴν τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τι χονδρὸν ψυχολογικὸν σφάλμα: ὁ Ζεὺς π. χ. ἐνομιφύθη κατὰ τὸν μῦθον τὴν ἀδελφὴν του, ὡστε ζῆ ἐν αἰμομιξίᾳ: καὶ ὅμως ἡ σχέση τῶν αὐτῆ δὲν ἀπο-

σιωπᾶται καὶ δὲν παρουσιάζεται μόνον ὡς ἀλληγορικὸς μῦθος, οὔτε θεωρεῖται ἀπὸ τὸν ἑλληνικὸν λαὸν ὡς ἀδυναμία τις τοῦ θεοῦ του, ἀλλ' ἀποτελεῖ τὸν πυρῆνα τῶν περισσοτέρων ἑλληνικῶν ἐρη-
τῶν τῆς "Ἡρας ¹⁾ ὥστε ὁ Westermarck ἀνυπευθύνως πρὸς
ὠνόμασε τὴν σχέσιν μεταξὺ Διὸς καὶ "Ἡρας ἐκ σημερινοῦ ἠθι-
κοῦ ζήλου ἐξαιρέσιν τοῦ κανόνος, δηλ. παθολογικὴν.

Ἄλλ' ἡ αἰμομειξία ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον ἀκόμη εἰς τινὰς
πρωτογόνους λαούς. Δὲν θέλω ν' ἀναφέρω τοὺς γάμους μεταξὺ
ἀδελφῶν εἰς βασιλικούς οἴκους καὶ παρόμοια, ἀλλὰ ὀλόκληρον
κοινωνικὸν σύστημα, λέγω τὸ γαμικὸν σύστημα τῶν Βάναρο ²⁾.
Εἶναι ἀπηγορευμένον πρὸς αὐτοῖς εἰς τοὺς ἄνδρας νὰ νυμφεύον-
ται γυναῖκας ἐκ τοῦ ἰδίου αὐτῶν κοινωνικοῦ γένους, ἀκόμη καὶ
ἐκ τῆς ἰδίας αὐτῶν φρατρίας (συνδέσμου κοινωνικῶν γενῶν
πρὸς διεξαγωγὴν θρησκευτικῶν τελετῶν) ὥστε εἶναι δυνατόν
νὰ νομίζῃ τις ὅτι πρόκειται περὶ διατάξεως πρὸς ἀποφυγὴν τῆς
αἰμομειξίας καὶ ὅμως παρατηρῶν κανεὶς προσεκτικώτερον ἀλλιώ-
σει γνώμην: ὁ ἄνδρας ΛΙα (δηλαδὴ ἀπὸ τὸ κοινωνικὸν γένος α
τῆς φρατρίας Ι) δύναται νὰ νυμφευθῇ ἢ μόνον μίαν γυναῖκα Γ'Ια,
ἀλλὰ ἡ γυνὴ αὐτὴ Γ'Ια πρέπει πρῶτον νὰ εἰσαχθῇ εἰς τὴν
ἐρωτικὴν προᾶξιν ἀπὸ τὸν φίλον τοῦ πατρὸς τοῦ ΛΙα (δηλ.
τοῦ πενθεροῦ της) ἐκ τοῦ ἄλλου γένους, δηλαδὴ ἀπὸ τὸν ΛΙβ
καὶ νὰ συλλάβῃ δι' αὐτοῦ τὸ πρῶτόν της τέκνον (τὸ λεγόμενον
πνευματογενὲς τέκνον, τέκνον διὰ τοῦ πνεύματος) ἐπειδὴ δὲ τὸ
σύστημα τοῦτο εἶναι ἀμοιβαῖον, ἔπεται λοιπὸν ὅτι ὑφίσταται αἰμο-
μειξία μὲ τὰς συνετείας της ὄχι μόνον μεταξὺ τῶν φρατρίων
Ι καὶ ΙΙ (ἐντὸς τῆς αὐτῆς κοινωνικῆς φυλῆς), ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν
κοινωνικῶν γενῶν Ια καὶ Ιβ καὶ ΙΙα καὶ ΙΙβ καὶ κατ' ἀκολου-
θίαν ἡ αἰμομειξία εἶναι πράγματι γενική ³⁾.

¹⁾ Πρβλ. P r e l l e r, Griechische Mythologie 1872 I. σελ.
117 καὶ 130.

²⁾ Πρβλ. T h u r n w a l d, Die Gemeinde der Bânaro κτλ. ἐν
τῇ Zeitschrift für vergleichende Rechtswissenschaft κτλ. τόμος 38
τεῦχος III. ἐξεδόθη δὲ μετὰ ταῦτα 192) καὶ ὡς ἰδιαιτέρον βιβλίον.

³⁾ Εἶναι περίεργος ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐκφράζεται ὁ
T h u r n w a l d, σελ. 207 λέγει: τὸ παράδειγμα ταῦτα καθιστᾷ
καταφανῆ τὴν ἰσχυρὰν αἰμομειξίαν, ἢ ὅπου συνδέεται μὲ τὸ σύστημα

Ὡστε οὐδεὶς καθώρθωσε ν' ἀνασκευάσῃ τὴν γνώμην ὅτι ἡ αἰμομειξία ἦτο ἡ ἀρχικὴ ἀναγκαία, γενικὴ καὶ ἐπικρατοῦσα κατάστασις τῶν ἀνθρωπίνων γαμικῶν σχέσεων. Ἐγὼ δὲ ἀπεναντίας καθώρισα ὅτι ἡ ἀρχικὴ πιθανὴ παροδικὴ σύζευξις πρόκειται γὰρ ὑφίστατο μὲν αἰμομειξίαν. Δηλαδή: οἱ ἄνθρωποι ἔξων κατ' ἀρχὰς εἰς παροδικὰς συζεύξεις μὲν αἰμομειξίαν.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι, ὅπως εἶπα, κατὰ τὰς ἰδίας παραδόσεις (εἰδήσεις μυθολογικὰς καὶ ἐθνολογικὰς) ἐπῆλθεν ἀμέσως καὶ ἡ ἀπαγορεύσις τῶν αἰμομεικτῶν γάμων. Ἀλλὰ τοῦτο ἀναφέρεται εἰς μίαν ἐξέλιξιν, εἰς μίαν ἄλλην βιθμίδα, ἡ ὁποία δὲν μ' ἐνδιαφέρει ἀκόμη.

Λεύτερον τμήμα

Ἡ πιθανὴ ἀρχικὴ κατάστασις τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Κεφάλαιον πρῶτον

Ἡ ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν μέχρι τοῦδε ἐρευνῶν μου εἶναι κατιδέηλον:

Πρῶτον, ἐπειδὴ δὲν ὑπῆρξέ ποτε ἡ λεγόμενη ἐλευθερομειξία εἰς τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λέξεως, δὲν εἶναι δυνατὸν γὰρ νομίσαι κανεὶς ὅτι ἡ πρώτη ἀνθρωπίνη ὁμὰς ἔζη ὅπως

τῶν Βάναρο «καὶ ὅμως νομίζει σελ. 212 ἔ. ὅτι αἱ σχετικαὶ γαμικαὶ ἀπαγορεύσεις προῆλθον ἐκ τῆς αὐθρομήτου ἐπενεργείας τοῦ ἐνστίκτου (Intuition des Instinctes) κατὰ τῆς αἰμομειξίας. (1) T h e r e f o r e ἠθέλει γὰρ δώσει πᾶντος τὸν ἀρχικὸν λόγον τῆς ἀπαγορεύσεως, ἀλλὰ καὶ τότε σφάλλει. πρβλ. τὰ ὅσα εἶπον ἀνωτέρω κατὰ τοῦ W e s t e r - m a r e k καὶ κατωτέρω ἐν τῷ II. μέρει ἐν τῷ κεφ. περὶ τῶν αἰτίων τῆς ἐξελίξεως

⁽¹⁾ Ἐλευθερομειξία, (1) κοινωνικὸς βίος.